

СУЧАСНЕ КІНО МІЖ ТРАДИЦІЄЮ ТА ЕКСПЕРИМЕНТОМ: АНАЛІЗ НОВИХ ТЕНДЕНЦІЙ

Коробка А., здобувач вищої освіти

*Науковий керівник: Бурназова В., кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри сценічного мистецтва і культури*

Київський національний університет технологій та дизайну

Ключові слова: кінематограф, сучасне кіно, традиції в кіно, жанрові межі, гібридні форми кіномистецтва, експеримент, технології.

Анотація. У дослідженні розглядається сучасний кінематограф як динамічне мистецьке середовище, що перебуває на перетині традицій та інновацій. Відбувається аналіз взаємодії класичних підходів до кіновиробництва з новаторськими тенденціями, такими як інтерактивне оповідання, використання VR/AR-технологій, зміщення жанрових меж і соціальна ангажованість. За допомогою прикладів із сучасного кіно, демонструється, як естетика, наратив і технології адаптуються до нових викликів часу. У центрі уваги – діалог між традицією та експериментом, що породжує гібридні форми мистецтва й розширює межі сприйняття кіно. Акцентується увага, що саме баланс між цими полюсами сприяє гармонійному розвитку кіномистецтва та визначає його перспективи у майбутньому.

Вступ. Кінематограф, як один з найвпливовіших видів мистецтва, постійно еволюціонує, відображаючи зміни в суспільстві, технологіях та естетичних уподобаннях. Так було ще на початку зародження цього виду мистецтва. Сучасне кіно тим паче перебуває у постійному діалозі між традиційними підходами та новаторськими експериментами, що призводить до появи нових тенденцій і напрямків. Метою цієї роботи є аналіз цих тенденцій, їх впливу на сучасний кінематограф та визначення перспектив його розвитку.

У контексті дослідження сучасного кінематографа важливо звернути увагу на наукові праці, що формують теоретичне підґрунтя аналізу трансформацій у медіасфері. Зокрема, дослідження Девіда О. Доулінга «Immersive Longform Storytelling: Media, Technology, Audience» (2021) висвітлює нові наративні підходи, що виходять за межі традиційного мистецького й журналістського поділу. Автор наголошує на формуванні занурювального, гібридного формату, де стираються кордони між вигадкою та реальністю, художністю й документальністю, що безпосередньо корелює із тенденціями в сучасному кінематографі. Також доречно згадати роботу «Global Art Cinema: New Theories and Histories» за редакцією Розалінд Галт та Карла Сконувера (2010), яка зосереджується на поєднанні традиційних естетичних практик і новітніх форм візуального вираження в арт-кіно. Видання демонструє, як глобальні трансформації, технології й культурне розмаїття сприяють появі нових форм кіномови. Аналітичні платформи, як-от Lockit.com.ua та Toxigon, пропонують огляд

актуальних тенденцій у кіновиробництві, таких як екологізація процесів, зростання інклюзивності та повернення до автентичного досвіду перегляду. Сукупність цих та інших досліджень і публікацій формує критичне поле для осмислення нових стратегій у кіно, підкреслюючи, що перехід до інновацій невідривний від соціального контексту й технологічного прогресу.

Тим не менш, традиційні підходи до кіновиробництва, такі як класична наративна структура, жанрові конвенції та використання традиційних технологій, продовжують відігравати важливу роль у сучасному кіно, адже забезпечують збереження критеріїв оцінювання, перевірені часом та багаторічними уподобаннями цілих поколінь глядачів. Проте, експериментальні підходи, що включають в себе нелінійне оповідання, використання нових технологій (VR, AR), змішування жанрів та стилів, стають все більш поширеними. Важливо розуміти, що традиція та експеримент не є взаємовиключними поняттями. Вони можуть співіснувати, взаємодоповнювати один одного та навіть породжувати нові, гібридні форми кіномистецтва. І напевно це можна назвати мутацією чи дивним вектором розвитку мистецтва. Хоча, на перший погляд, розвиток сучасного кінематографу дещо хаотичний, ми схильні вважати, що певні закономірності, які характеризують цілком природну еволюцію розвитку, наявні.

Оскільки про наявність нових тенденцій у сучасному кіно вже було зазначено, доцільно було б навести конкретні приклади, які б розкривали й підтверджували їх суть та різноманіття. Технологічна революція докорінно змінила підхід до створення кіно, відкриваючи нові горизонти для взаємодії глядача з твором. Яскравим прикладом є фільм «Аватар: Шлях води» (2022) Джеймса Кемерона, в якому завдяки передовим технологіям CGI та motion capture вдалося передати неймовірно реалістичний підводний світ і занурити глядача в атмосферу планети Пандора. Іншим інноваційним прикладом став інтерактивний фільм «Чорне дзеркало: Бандерснетч» (2018), де глядачі мали змогу самостійно обирати дії головного героя, безпосередньо впливаючи на розвиток сюжету, що перетворило традиційне сприйняття фільму на унікальний досвід.

Крім того, сучасне кіно все частіше розмиває традиційні жанрові межі, створюючи оригінальні й несподівані поєднання, які вражають глядачів своєю глибиною та нестандартністю. Так, фільм «Паразити» (2019) Пон Чжун Хо майстерно поєднує трилер, драму й соціальну сатиру, розкриваючи гострі проблеми класової нерівності крізь призму захопливого сюжету. У свою чергу, стрічка «Все завжди і водночас» (2022) режисерів Деніелів експериментує з концепцією мультивсесвіту, об'єднуючи бойовик, комедію, наукову фантастику та сімейну драму в єдиний, насичений емоціями кінематографічний досвід.

Сучасне кіно дедалі частіше стає й майданчиком для осмислення важливих соціальних і політичних тем, відображаючи актуальні проблеми нашого часу через художні образи. Фільм «Чорна Пантера» (2018) Райана

Куглера не лише став культурним феноменом, а й порушив питання расової ідентичності, спадщини та боротьби за соціальну справедливість у контексті глобального світу. «Земля кочівників» (2020) Хлої Чжао звертається до життя маргіналізованих груп, досліджуючи теми втрати, нестабільності та пошуку гідності у світі, що змінюється, – через призму долі жінки, яка обирає життя сучасної кочівниці в американській глибинці.

Кіно сьогодення активно експериментує з формою та наративною структурою, розширюючи межі сприйняття й залучення глядача до історії. У фільмі «Дюнкерк» (2017) Крістофера Нолана застосовано нелінійне оповідання, де три часові лінії – земля, море й повітря – переплітаються, створюючи інтенсивне відчуття хаосу, небезпеки та постійної напруги, властивої воєнним подіям. «Ірландець» (2019) Мартіна Скорсезе демонструє технічну інноваційність, адже завдяки цифровим технологіям омолодження актори можуть переконливо грати своїх персонажів у різні періоди життя, що дозволяє авторові поєднати епічний наратив із глибоким психологізмом без втрати акторської цілісності.

Технологічна революція змінила не лише способи виробництва, але й саму природу кінематографічного досвіду. У 2024 році спостерігається посилення тренду на повернення до живих переглядів у кінотеатрах, що особливо популярне серед молодого покоління. За даними вищезгаданого порталу *Toxigon*, глядачі, зокрема представники покоління Z, прагнуть автентичного досвіду, відчуття колективного перегляду, енергії залу, яку неможливо відтворити в домашніх умовах.

Нові тенденції мають значний вплив на сучасний кінематограф, змінюючи способи створення, дистрибуції та споживання кіно. Вони впливають на естетику та наративні стратегії, що використовуються в кіно. Як і більшість видів мистецтва, кіно ніколи не стояло осторонь від соціально-політичних суспільних факторів, психологічного стану людини, колективів, народів. Тому те, що викликає загальне вдоволення, те, що тривожить, з яких би то не було причин, те, що збуджує і відбивається у сьогоденні – те завжди знайде своє відображення у кіно. Особливо зараз, коли технічно створення кіно стало набагато доступнішим.

Сучасний кінематограф продовжує розвиватися, адаптуючись до нових технологій та змін у суспільстві. На нашу думку, можна очікувати, що в майбутньому технології VR та AR стануть більш поширеними, що призведе до появи нових форм інтерактивного кіно; стрімінгові платформи продовжать домінувати на ринку, що змінить способи дистрибуції та споживання кіно; кіно продовжить розвиток тенденції зростання соціальної та політичної ангажованості, відображаючи зростаючу різноманітність суспільства; експерименти з формою та наративом продовжуватимуть знаходити своє втілення згідно з запитом широкого і вузького кіл глядачів, що призведе до появи нових, новаторських фільмів.

Висновки. Сучасне кіно перебуває у постійному діалозі між традицією та експериментом. Цей діалог призводить до появи нових тенденцій і напрямків, що збагачують кіномистецтво та розширюють його

можливості. Важливо розуміти, що традиція та експеримент не є взаємовиключними поняттями. Вони можуть співіснувати, взаємодоповнювати один одного та навіть породжувати нові, гібридні форми кіномистецтва. Можна у різному співвідношенні один до одного поєднувати традицію та експеримент, але, так чи інакше, наявність обох цих аспектів обов'язкова для гармонійної подачі та інтелектуального навантаження, адже якщо вибрати лише одне з них – кіно ризикує страждати безглуздою самодемонстрацією. Наразі ми спостерігаємо бурхливий, але не полишений логічних закономірностей, розвиток світового кінематографу.

Список використаних джерел

1. Д. О. Доулінг . *Immersive Longform Storytelling: Media, Technology, Audience*. Routledge, 2021. С. 9-11
2. Г. Розалінд, К. Сконувер, eds. *Global Art Cinema: New Theories and Histories*. Oxford University Press, 2020. С. 62-75
3. Lockit.com.ua. Нові тенденції в кінематографі. <https://lockit.com.ua/novi-tendencziyi-v-kinematografi/> (Дата звернення: 22 квітня 2025).
4. Toxigon. Cinema Trends in 2024: What's Changing on the Big Screen. <https://toxigon.com/trends-in-cinema-2024/> (Дата звернення: 22 квітня 2025).

МИСТЕЦТВО ЯК ПЕРФОРМАТИВНА ДІЯ: ІСТОРИЧНІ ПАРАЛЕЛІ МІЖ ВІЗУАЛЬНИМ І СЦЕНІЧНИМ У КУЛЬТУРІ УКРАЇНИ

Бурназова В., кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри сценічного мистецтва і культури

*Київський національний університет технологій та дизайну
Miloslava Novotna, PaedDr., Taneční centrum Praha – konzervatoř, z. ú.*

Анотація. У статті досліджено феномен перформативності як міждисциплінарної категорії, що охоплює візуальне, сценічне та новітнє цифрове мистецтво в українському культурному просторі. Проаналізовано історичні етапи становлення перформативного виміру мистецтва України: від традиційних ритуально-обрядових форм до авангардних театральновізуальних експериментів початку ХХ століття, а також сучасні кейси медіаперформансів. Особлива увага приділена взаємозв'язку між візуальним образом і театральною дією, тілесності та просторовості в національній традиції. Авторка окреслює потенціал перформативного підходу в контексті мистецької освіти, особливо для фахівців спеціальності 026 «Сценічне мистецтво» та культурологів.

Ключові слова: перформативність, сценічне мистецтво, українське мистецтво, театр, візуальна культура, медіаперформанс, авангард.